

SOCIAL POLICY, SOCIALIZATION AND INTEGRATION OF REFUGEES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA

Abstract: The article examines problems related to the socialization and integration of refugees. A consolidated national refugee protection system has been established in the Republic of Bulgaria with the joint efforts of Bulgarian state institutions and non-governmental organizations and associations. This consolidated national refugee protection system provides the most favorable conditions for the reception, the structure and the integration of the asylum seekers in our country.

Author information:

Lora Rashkova

PhD in Theory of Education and Didactics
(Social Pedagogy)

✉ l.rashkova1977@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

social policy, socialization, integration,
refugees, Republic of Bulgaria

Политиката на една държава по отношение на предоставяне на сигурна защита на хората, потърсили подслон и препитание извън своята родина е отражение и мярка за развитието на демократичните процеси в нея. В Република България през последните десетилетия е изградена консолидирана национална система за закрила на бежанците със съвместните усилия на българските държавни институции и неправителствени организации и сдружения. Тази консолидирана национална система за закрила на бежанците осигурява възможно най-благоприятни условия за приемането, устройството и интеграцията на търсещите закрила в страната ни, съгласно условията на Женевската конвенция за статута на бежанците от 1951г. и Нюйоркския протокол от 1967г. към нея, както и в съответствие с общоприетото европейско право в тази област.

Социалната политика зависи от наличието на социална държава. Държавата е социална, когато осигурява средства и условия за нормално съществуване на всички, поемайки и грижите за жизнения минимум на тези, които не са в състояние да си осигурят сами необходимите средства [9,с.40-41].

Социалната политика е съвкупност от законодателни и практически мероприятия. Основните цели на социалната политика са свързани с:

- укрепване на здравето, работоспособността и конкурентноспособността на населението и индивидуалното благополучие на личността;
- осигуряване на балансирано развитие на обществото, смекчаване на социалните противоречия, предотвратяване на остри социални конфликти.

От социалната политика се осъществяват следните основни социални мероприятия:

- осигуряване на правна и реална физическа защита на живота и правата на гражданите;
- оказване на социална помощ на най-бедните и крайно нуждаещите се;
- осигуряване на минимални пенсии и минимални държавни заплати и диференциране на заплатите и пенсиите над този минимум;

- осигуряване на безплатно образование за пребиваване в училище в рамките на задължителната възраст;

- за крайно нуждаещите се се осигурява в рамките на общественото осигуряване безплатно медицинско обслужване.

Съществуват две направления в социалната политика: - лява и дясна социална политика.

Лявата социална политика е свързана с лява икономическа политика (централизирана икономика) и се характеризира с това, че широк кръг от хора се осигуряват с помощи, средствата за социални помощи се отделят независимо от степента на натрупване, относително равномерно разпределение на благата.

Дясната социална политика е свързана с дясна икономическа политика (либерализирана икономика). Характерно за нея е следното: - държавна социална помощ се осигурява само за най-нуждаещите се, съществува по-голямо диференциране на разпределението на благата между различните слоеве на населението, средства за социална помощ се отделят в съответствие с темповете на натрупване [10,с.139-140].

Понятието “социализация”, въведено от Е. Дюркем 1907г. [4,с.52] характеризира процеса на обобществяване на човека, формирането на личността от социалните условия.

Социализацията се разбира традиционно като процес на интериоризация на култура (ценности, норми) от човека. Ценностите и нормите се интериоризират от индивида и благодарение на санкциите се затвърдяват.

Социализацията също е процес на социално взаимодействие, основното съдържание на който е предаването и усвояването на социалния опит (знания, умения, ценностни ориентации).

Социализацията е: обществена (осъществява се от социалните институции) и индивидуална (индивидът проявява активност) дейности самодейност [4,с.52].

Съществуват още множество определения на социализацията в контекста на различни науки и от различни позиции.

В рамките на субект-обектния подход като негови основоположници се считат френския учен Е. Дюркгейм и американецът Т. Парсонс „Формирането на всеки член на обществото с присъщата му култура се осъществява в самата социализация като процес на адаптация към обществото“. Този подход очертава пасивната позиция на човека в процеса на социализация [5,с.36].

В рамките на субект-субектния подход, който предполага активната позиция на човека „социализацията е развитие и самоизменение на човека в процеса на усвояване и създаване на култура, което произтича от взаимодействието на човека със стихийни, относително направлявани и целенасочени условия за живот на всички етапи от живота на човека“. Поддръжници на този подход са американските учени Ч. Кули и Д. Мид [5,с.36].

Под социализация следва да разбираме целия многостранен процес на очовечаване на човека, включващ както биологични предпоставки, така и самото непосредствено навлизане на индивида в социалната среда. Тя предполага социално познание, социално общуване, овладяване на навичките за практическа дейност, включвайки както предметния свят на вещите, така и цялата съвкупност от социални функции, роли, норми, права и задължения и т.н.; активно преустройство на обкръжаващия (както природен, така и социален) свят; изменение и качествено преобразование на самия човек, неговото всестранно и хармонично развитие [6,с.165].

Социализацията е процес, при който индивидът придобива знания, ценности, езикови възможности, социални умения и социална чувствителност, които му позволяват да се интегрира и да се приспособява към обществения живот (Arthur Reber, 1985г) [7,с.143].

Социализацията е процес, при който хората овладяват правила за поведение, система от убеждения и отношения, които позволяват на личността да функционира ефективно като член на обществото (Kevin Durkin, 1995г). Според Кевин Дъркин процеса на социализация има две

страни: Индивидуализиране – установяване на собствена уникалност и идентичност на личността и Социално свързване – откриване на подходящи модели за обвързване, извличане на опит и функциониране в обществото [7, с.143-144].

Същността на социализацията като формиращ механизъм на обществото може да се разбере при условие, че личността се разглежда едновременно като обект и субект на социалното въздействие. В широк смисъл понятието социализация е процес на формиране на социална активност, която се разглежда като качество на човека и нейната реализация [7,с.270].

Социализацията се отнася към онези процеси, посредством които хората се научават ефективно да участвуват в социалните групи. Личността се счита за социализирана, когато е способна да участвува в съгласувани действия [8,с.385].

Обществото е заинтересовано да се стреми към адаптация, социализация и интеграция на бежанците, тъй като това е важен процес и помага на страни като България да прерастнат в страна - домакин и да постигнат изискванията и целите на интегриране в Европа. Подкрепата за интегрирането на бежанците е отговорност, която носят множество участници. Опитът показва, че в различните страни най-ефективната подкрепа идва преди всичко от добре координирано партньорство между правителството, общността и гражданското общество. В процеса на интегриране неправителствените организации играят важна роля, тъй като тези организации чрез контактите си сред хората са в състояние да обединят усилия, помагайки да се разнообразят възможностите за допълнително съдействие [1,с.37].

Политиката на Република България по прилагане на Конвенцията относно статута на бежанците от 1951г. и Протокола за статута на бежанците от 1967г., съгласно Закона за бежанците се провежда от Агенцията за бежанците при Министерски съвет, съгласувано с компетентните ведомства, имащи отношение към този въпрос [1,с.29].

Дейността на Агенцията е свързана с административното управление на сложния и многостранен бежански процес на основата на нормативна уредба, отговаряща на европейските критерии и стандарти в областта на убежището, със създаването на необходимите материални условия за осигуряване производството за предоставяне на статут на бежанец, както и интегрирането на бежанците в българското общество [1,с.29].

Важна роля в тези сложни процеси играят не само правителствените институции, но и неправителствените организации като Български червен кръст, Български хелзински комитет, КАРИТАС, Център за подпомагане на хора преживели насилие и други неправителствени организации при решаване на проблемите свързани със социалната защита и интеграцията на бежанците в Република България [1,с.30].

По отношение на политиката за бежанците в Република България голяма роля имат и международните неправителствени организации. В тази връзка съществува дългогодишно сътрудничество между Агенцията за бежанците и Представителството на Върховния комисар на ООН за бежанците в София, което намира приложение в различни области – разработване на програми за социална защита на търсещите убежище и програми за интеграция на получилите статут бежанци, разработване на съвместни програми за квалификация на служителите от държавните институции, работещи по проблемите на бежанците.

Важна задача включена в Националния план за действие, относно усвояване достиженията на Европейския съюз в областта на убежището е разработването на Дългосрочна програма за интеграция на бежанците със статут в Република България от Агенцията за бежанците, съвместно с други ведомства, Върховния комисар на ООН за бежанците и неправителствените организации [1,с.30].

Процесите в областта на интеграцията на бежанците до голяма степен зависят от социално-икономическите условия в приемащата страна. Необходима е не само регламентирана

нормативна наредба, но и наличие на обществена нагласа, финансово осигуряване, сътрудничество и кординация между заинтересованите организации.

Ангажиментите на приемащата страна към бежанците не се изчерпва само с предоставянето на закрила и статут. Бежанците са хора, които се нуждаят от жилище, храна, работа, образование, от медицински и психологически грижи. Това изисква ясна програма за интеграция, в която да намерят отражение всички аспекти от правен, организационен, социален и финансов характер [1,с.31].

В. Илиева пише, че [2,с.119-120] интеграцията в българското общество е единственото трайно решение за получилите международна закрила в страната ни с оглед изпълнението на международните ангажименти на Република България по отношение на участието и в Общата система на ЕС за убежище и свързаните с това предизвикателства за българското общество, за социалната система и трудовия пазар. Наложително е прилагане на програми и мерки, свързани с решаване на проблемите с адаптацията и интеграцията на лицата, получили бежански и хуманитарен статут.

Процесът на интеграция е сложен и продължителен. Той включва различни взаимосвързани закони, икономически, социални и културни измерения. Всички те са важни за постигане на успешно социално включване и независим живот на получилите закрила [2,с.119-120].

Интеграцията на лицата, получили международна закрила, се осъществява чрез конкретни мерки и услуги в няколко приоритетни области, както следва:

- достъп до образование и обучение по български език;
- заетост;
- признаване на квалификации;
- здравни грижи;
- социално подпомагане;
- жилищно настаняване;
- интеграция в социалния, културен и граждански живот на обществото [2,с.119-120].

В. Илиева [3,с.45-46] разглежда в съвременната концепция за правата на човека защитата на идентичността (както индивидуална, така и групов). Тя може да бъде извлечена от принципа на зачитането на достойнството на всяко човешко същество. В съвременното общество е прието, че спазването на правата на човека произтича от необходимостта да се осигури на всеки както свободно, така и достойно съществуване.

В Устава на ООН от 1945г., както и във Всеобщата декларация за правата на човека от 1948г. на първо място е изведено признаването на достойнството, присъщо на всички членове на човешкия род. В Декларацията се провъзгласява, че всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права [3,с.45-46].

Съгласно всеобща декларация за правата на човека „Всеки човек има право да търси и да получи убежище в други страни, когато е преследван“ [10,с.146].

Конвенцията на Организацията на обединените нации за статута на бежанците е приета на 28.07.1951г. и през 2001г. отбелязва своята петдесет годишнина. Нейната основна цел е да преодолее последиците от Втората световна война в Европа, да не се повтарят травмите от преследването, разселването и опустошението на войната. Във времето конвенцията е доказала своята устойчивост, пред нея стоят редица предизвикателства, тя има дълбоко хуманен характер.

Настъпилите промени в света поставят на изпитание способността на държавите да решават съвременните проблеми на разселването.

Необходимо е да се увеличат усилията за внушаване на уважение и търпимост към бежанците.

Местното население трябва да бъде насърчавано да възприема бежанците не само като хора, търсещи закрила, но и като личности, които ако им се даде възможност ще имат реален принос за развитието на приемащите ги общества [10,с.147].

Заключение: В Република България през последните десетилетия е изградена консолидирана национална система за закрила на бежанците със съвместните усилия на българските държавни институции и неправителствени организации и сдружения. Тази консолидирана национална система за закрила на бежанците осигурява възможно най-благоприятни условия за приемането, устройството и интеграцията на търсещите закрила в страната ни. Обществото е заинтересовано да се стреми към адаптация, социализация и интеграция на бежанците, тъй като това е важен процес и помага на страни като България да прерастнат в страна - домакин и да постигнат изискванията и целите на интегриране в Европа.

References:

1. Dryuke, L., Slovo, Sbornik ot izsledvaniya i dokumenti pod redaktsiyata na Predstavitelstvoto na VKBOON v Sofia "Mezhdunarodna konferentsiya po programa zainteigratsiya na bezhantsite v Bulgaria", Sofia, 2000.
2. Ilieva, V., Normativen analiz na ponyatiyata "bezhanets", „dete bezhanets“ i „bezhanska valna“, Universitetsko izdatelstvo „Ep. K. Preslavski“, Shumen, 2018.
3. Ilieva, V., Sotsialna identifikatsiya na detsata bezhantsi v Bulgariya, Universitetsko izdatelstvo „Ep. K. Preslavski“, Shumen, 2018.
4. Ivanov, I., "Teorii za obrazovaniето", Shumen, 2004.
5. Kolev, G., Voenkinova, Zh., Sotsialna pedagogika, Uchebnik za VUZ, Shumen, 2004.
6. Parigin, B., Osnovi sotsialno-psihologicheskoy teorii, Moskva, 1971.
7. Radev, P., Pedagogika: universitetski uchebnik, Plovdiv, 2001.
8. Shibusani, T., Sotsialnaya psihologiya, Moskva, 1969.
9. Tsvetkov, D., Osnovi na sotsialnata pedagogika, Sofia, 1996.
10. Voenkinova, Zh., Sotsialna pedagogika: Izbrani problem, Shumen, 2003.